

Beroeps- competentieprofiel

Bouwhistoricus

Sector
Conservatie- en restauratiesector

De infobank over beroepenstructuren en beroepsprofielen kan worden geraadpleegd op de
SERV-website: www.serv.be, via de link beroepsprofielen.

© Het copyright over de SERV-beroepsprofielen hoort toe aan de SERV.
Gebruik van gegevens en tekst is toegestaan mits een correcte bronvermelding.

WD/2010/4665/1

Inhoud

Inhoud	5
Inleiding	6
Leeswijzer	7
1. Afbakening en omschrijving van het beroep.....	9
1.1. Beroepssituering	9
1.2. Beroepenschets	10
1.2.1 Definitie en omschrijving van het beroep.....	10
1.2.2 Afbakening.....	11
1.2.3 Arbeidsomstandigheden	12
2. Beroepscompetenties	13
2.1. Bouwhistorisch onderzoek uitvoeren	13
2.2. Interdisciplinair onderzoek coördineren	15
2.3. Bronnen raadplegen.....	16
2.4. Gegevens analyseren en interpreteren.....	18
2.5. Bouwhistorisch rapport opstellen.....	20
2.6. Schriftelijk communiceren	22
2.7. Overtuigen	23
2.8. Plannen en organiseren	24
2.9. Eigen deskundigheid opbouwen.....	25
3. Beginnende beroepsbeoefenaar	26
Bijlage I – Gemiddeld takenpakket	27
Bijlage II – Welzijn op het werk	29
Lijst van organisaties en bedrijven die deel uit maakten van de stuurgroep	
‘BCP bouwhistoricus’	30
Bronnen – Literatuurlijst	31

“In verband met de leesbaarheid van de tekst is er voor gekozen om de mannelijke vorm te gebruiken. Waar hij of hem staat wordt uiteraard ook zij of haar bedoeld.”

Inleiding

In dit document wordt het beroep bouwhistoricus beschreven.

In het eerste deel bakenen we het onderzoeksveld af. We situeren het beroep in de sector en geven aan wat precies het werkdomein is van de beroepsbeoefenaar. De beroepenschets definieert het beroep en bakent het af ten opzichte van andere beroepen. Ook eventuele vereiste attesten of certificaten voor het beroep en bijzondere arbeidsomstandigheden komen hier aan bod.

Het tweede deel is de eigenlijke kern van het beroepscompetentieprofiel. We schetsen de expertise die een beroepsbeoefenaar nodig heeft aan de hand van competenties die in de beroepscontext worden toegepast. Deze competenties beschrijven wat iemand nodig heeft om goede resultaten te boeken op het werk. Per competentie worden een omschrijving, indicatoren, onderliggende kennis, onderliggende attitudes en eventuele keuzes en dilemma's weergegeven.

In het derde deel wordt een definitie gegeven van de beginnende beroepsbeoefenaar voor dit specifieke beroep. Er wordt omschreven wat er precies van een beginner verwacht wordt en waarin zijn competenties nog verschillen van de ervaren beroepsbeoefenaar.

Leeswijzer

Zowel internationaal als in Vlaanderen wordt steeds meer uitgegaan van competenties bij het beschrijven van beroepen. De SERV heeft daarom een nieuw, competentiegericht format ontwikkeld voor de *beroepscompetentieprofielen*.

Verskillende types gebruikers

De beroepscompetentieprofielen zijn geschreven voor een zeer divers publiek en voor verschillende gebruiksdoeleinden (zoals onder meer afstemming onderwijs-arbeidsmarkt, HRM-beleid binnen bedrijven/organisaties en sectoren, loopbaan- en studiekeuzebegeleiding). BCP's trachten bijgevolg een antwoord te geven op verschillende soorten vragen. Daardoor is het BCP een technisch document waarvan niet alle onderdelen voor iedereen even belangrijk en begrijpelijk zijn.

Afhankelijk van het type gebruiker dat u bent, kan u het document 'anders' lezen. Wij onderscheiden drie grote types gebruikers.

- **Type 1:** gebruik van het BCP voor de oriëntatie van werkzoekenden, voor loopbaanbegeleiding, of door de leek die zich wenst te informeren over een beroep.
- **Type 2:** professioneel gebruik in bedrijven/organisaties of sectoren: bijvoorbeeld voor sollicitaties in bedrijven, voor het opmaken van functiebeschrijvingen, voor interne opleidingen en coaching
- **Type 3:** onderwijs- en opleidingsverstrekkers voor het bepalen van eindtermen of voor het opstarten of aanpassen van een opleiding

- Indien u gebruiker **type 1** bent, zijn de volgende onderdelen voor u het meest interessant:
 - Deel 1 waarin het beroep wordt gedefinieerd en afgebakend.
 - Achteraan in het document: bijlage 1 waarin een gemiddeld takenpakket van deze beroepsbeoefenaar beschreven staat.
 - In deel 2 enkel de eerste rubriek: de titels en de omschrijvingen van de competenties.
- Voor gebruiker **type 2**, mensen uit het bedrijfs- of organisatieleven, uit het werkveld zelf dus, kan, bijkomend, volgende informatie bijzonder nuttig zijn:
 - Deel 2 de rubriek indicatoren. De indicatoren beschrijven het gedrag dat iemand moet vertonen op de werkvloer om de beoogde resultaten te kunnen behalen. Dit gedrag toont aan of iemand al dan niet over de competentie beschikt.
 - Deel 2 de rubriek keuzes en dilemma's. Keuzes en dilemma's beschrijven de complexiteit van de competentie.

- Voor gebruiker **type 3**, onderwijs- of opleidingsverantwoordelijken, is bijkomend ook de volgende informatie relevant :
 - Deel 2 rubriek onderliggende kennis.
 - Deel 2 rubriek onderliggende attitudes.
 - Deel 3 informatie over de beginnende beroepsbeoefenaar.

Hoe u de competenties in Deel 2 moet lezen...

In deel 2 beschrijven we de competenties voor het beroep waarvan sprake is. Deze competenties werden afgeleid aan de hand van de omschrijving van het beroep en de analyse van een gemiddeld takenpakket. (Een overzicht van een gemiddeld takenpakket vindt u in bijlage I). Elke competentie wordt beschreven aan de hand van onderstaande rubrieken.

- In de **omschrijving** van de competentie geven we weer wat we precies onder de competentie verstaan en waarom ze van belang is voor het bereiken van de verwachte resultaten op het werk.
- Aan de hand van **indicatoren** beschrijven we het gedrag dat een beroepsbeoefenaar moet stellen wanneer hij of zij over de competentie beschikt. Een indicator moet niet in absolute termen gelezen worden; hij is richtinggevend. Dat wil zeggen dat de beroepsbeoefenaar niet aan alle indicatoren in dezelfde mate moet beantwoorden.
- Daarna beschrijven we de **onderliggende kennis**... Hier wordt de kennis genoemd die onderliggend of ondersteunend is voor de betreffende competentie. Het gaat om kennis zonder dewelke de beroepsbeoefenaar het bovenbeschreven gedrag niet kan stellen.
- ...en de **onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden**. Hier worden de belangrijkste attitudes en/of sleutelvaardigheden weergegeven die onderliggend zijn aan de betreffende competentie. Het gaat om attitudes zonder dewelke de beroepsbeoefenaar het bovenbeschreven gedrag niet kan stellen. We bespreken alleen de attitudes en/of sleutelvaardigheden die een sterke relatie hebben met de betreffende competentie.
- **Keuzes en dilemma's** geven aan welke de problemen zijn waar een beroepsbeoefenaar voor kan staan bij het aanwenden van deze competentie. De keuzes en dilemma's waarvoor de beroepsbeoefenaar komt te staan, bepalen mee de complexiteit van het beroep. Complexiteit kan betrekking hebben op standaardroutines, het koppelen van meerdere routines of juist op het zelf ontwikkelen van nieuwe routines en op de rol die de beroepsbeoefenaar daarbij vervult (ondersteunen, uitvoerend, leidinggevend). Maar het kan ook gaan om spanningsvelden, risico's en kansen (COLO, september 2003, p.10-18).

1. Afbakening en omschrijving van het beroep

1.1. Beroepssituering

De bouwhistoricus behoort tot de conservatie- en restauratiesector. Een andere benaming is de erfgoedsector. Tot erfgoed behoren alle materiële (roerende en onroerende) en immateriële overblijfselen van de beschavingsgeschiedenis van onze samenleving waaraan culturele en historische waarde wordt gehecht: gebouwen, schilderijen, literatuur, beelden, meubilair, archeologische relictten, erfgoedlandschappen, volksgebruiken, legenden... De activiteiten van de bouwhistoricus hebben in het bijzonder betrekking op gebouwd erfgoed zoals religieuze gebouwen, openbare gebouwen, woningen en bedrijfsgebouwen. Het kan gaan van bouwarcheologische relictten tot structuren uit de twintigste eeuw. Zowel het exterieur als het interieur van de gebouwen krijgt de nodige aandacht.

Om het erfgoed te kunnen doorgeven aan de volgende generaties, moet het in goede toestand worden bewaard. Dit kan gaan van dagelijks onderhoud tot reconstructieve restauratie. Daarbij wordt rekening gehouden met de gangbare opvattingen over een deontologisch verantwoorde erfgoedzorg. Sinds de principeverklaring van het Charter van Venetië (1964) ligt de klemtoon veel meer op onderhoud, om zo ingrepen op het erfgoed te voorkomen. Binnen het Vlaams Monumentenbeleid wordt dit sinds 1993 formeel geconcretiseerd door een reglementering en een premiestelsel voor onderhoud en restauratie. De rol van de bouwhistoricus is ook belangrijk in het bepalen van de inhoudelijke 'draagkracht' van een monument in functie van herbestemming of hergebruik.

Dikwijls is de opdrachtgever een openbare instantie. De bouwhistoricus wordt ook gevraagd door architecten die instaan voor instandhoudingswerkzaamheden aan historische constructies. Maar ook geïnteresseerde particulieren kunnen een onderzoek naar de bewonersgeschiedenis en bouwhistorische ontwikkeling van hun huis laten doen. Het bouwhistorisch onderzoek wordt in principe uitgevoerd vóór er definitieve plannen voor instandhoudingswerkzaamheden worden gemaakt. Tijdens de werken stuurt de bouwhistoricus onvoorziene elementen bij aan de hand van verder onderzoek en aanbevelingen.

Een aantal bouwhistorici werken op zelfstandige basis; anderen werken als bedienden en zijn tewerkgesteld onder het aanvullend paritair comité voor de bedienden (PC 200), het aanvullend nationaal paritair comité voor de bedienden (PC 218), nog anderen hebben een ambtenarenstatuut of wetenschappelijk statuut.

1.2. Beroepenschets

1.2.1 Definitie en omschrijving van het beroep

De bouwhistoricus onderzoekt de bouwgeschiedenis en erfgoedwaarde van gebouwen en monumenten (*de artistieke, wetenschappelijke, historische, volkskundige, industriearcheologische en andere sociaal-culturele waarden*) om bij te dragen aan een verantwoorde afweging bij instandhoudingswerkzaamheden en om bij te dragen aan de kennis over het bouwen en het functioneren van gebouwen in het verleden.

De bouwhistoricus start met het leren kennen van het studieobject en voert ter plaatse een bouwhistorisch onderzoek uit. Hij verzamelt er relevante gegevens over het bouwconcept, de gevels en het interieur, de constructie en de toepassing en afwerking van de materialen, met inbegrip van sporen van wijziging en toevoeging. Er wordt onderscheid gemaakt naar mate de diepgang van het bouwhistorisch onderzoek.

Afhankelijk van de onderzoeksvraag, het gebouw zelf en de achtergrond van de bouwhistoricus doet de bouwhistoricus beroep op experts in een bepaald vakgebied: bijvoorbeeld voor specifiek materiaaltechnisch onderzoek, het opmeten van gebouwen, het uittekenen van plannen,... De bouwhistoricus coördineert deze bijkomende onderzoeken.

Verdere informatie over de bouwgeschiedenis bekomt de bouwhistoricus via het raadplegen van andere bronnen, zoals literatuur, archieven, iconografie, mondelinge overlevering,... Ook hier is de diepgang afhankelijk van de onderzoeksvraag.

Daarna analyseert en interpreteert de bouwhistoricus de verzamelde informatie om conclusies te kunnen trekken en schrijft hij deze neer in een rapport. Het kan gaan van een eerste verkenning van de historische waarde van een gebouw of ensemble tot een gedetailleerde waardebepaling van bepaalde onderdelen van een constructie. De bouwhistoricus neemt ook steeds aanbevelingen op voor verder onderzoek of voor restauratiewerkzaamheden en ook aanbevelingen met betrekking tot de 'inhoudelijke' draagkracht van het gebouw in functie van herbestemming of hergebruik.

De bouwhistoricus wordt betrokken als adviseur bij het overleg met de opdrachtgever, de erfgoedconsulent, de restauratiearchitect en/of andere betrokken partijen, aangezien deze het best op de hoogte is van de gevolgen van bepaalde ingrepen voor de monumentale waarde van het gebouw. De bouwhistoricus overtuigt hen bepaalde keuzes te maken en opties te volgen.

Tenslotte loopt het plannen en organiseren en het opbouwen van de eigen deskundigheid als een rode draad doorheen de activiteiten van de bouwhistoricus.

Zoals vermeld zijn bouwhistorici vaak op zelfstandige basis aan de slag. Een zelfstandige zaakvoering vereist bijkomende competenties, die echter voor elk zelfstandig beroep gelden en bijgevolg buiten het bestek van dit competentieprofiel vallen (zoals een boekhouding voeren,...)

1.2.2 Afbakening

Een architect die restauratiewerkzaamheden aan een beschermd monument uitvoert, moet volgens het besluit van 14 december 2001 een bouwhistorische nota toevoegen aan het aanvraagdossier. Het is echter afhankelijk van de opdrachtgever (architect of bouwheer - privé of overheid) of er beroep wordt gedaan op een bouwhistoricus voor een uitgebreid bouwhistorisch onderzoek.

De bouwhistoricus moet verder worden onderscheiden van de conservator-restaurateur en de restauratievakman. De conservator-restaurateur beschikt over specialistische kennis en vaardigheden met betrekking tot het conserveren van bepaalde onderdelen van gebouwd erfgoed of specifieke erfgoedobjecten. De restauratievakman staat louter in voor de praktische uitvoering van de instandhoudingswerken. De bouwhistoricus zal – indien nodig - over materiaaltechnische aangelegenheden steeds het advies inwinnen van deze specialisten of vaklui uit de sector¹.

¹ bijv. voor meer zekerheid over de historische afwerking van het gebouw kan het nuttig zijn een conservator-restaurateur van historische binnenruimten te raadplegen; voor een datering van houten balken kan de hulp van een dendrochronoloog aangewezen zijn; enz.

1.2.3 Arbeidsomstandigheden

De volgende arbeidsomstandigheden zijn typisch voor het beroep van bouwhistoricus:

- veldwerk, in situ
- verkennen van 'bouwvallige' monumenten
- onderzoek in archieven
- beeldschermwerk
- contact met andere disciplines en belanghebbenden (conservator-restaurateurs, vaklui, aannemers, architecten, eigenaars en gebruikers, overheden, archeologen,...).

Indien u meer informatie wil over de risico's en preventiemaatregelen die specifieke arbeidsomstandigheden met zich meebrengen, verwijzen wij u naar een nota van de SERV over arbeidsomstandigheden (SERV, 2007) die u op de website kan raadplegen.

2. Beroepscompetenties

2.1. Bouwhistorisch onderzoek uitvoeren

Omschrijving:

De bouwhistoricus voert in het gebouw een onderzoek uit met de bedoeling om in situ gegevens over de bouwgeschiedenis, de constructie, het concept (in geval van industrieel-archeologische gebouwen ook het productieproces) en de afwerking bloot te leggen en te verzamelen.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- observeert het gebouw ter plaatse.
- schat de diepgang van het onderzoek in.
- zoekt naar bouwsporen in exterieur en interieur via niet- of zo min mogelijk destructieve methodes.
- onderzoekt in geval van industrieel-archeologische gebouwen het productieproces.
- stelt visueel de gebruikte materialen en toegepaste technieken vast.
- stelt de toestand van de teruggevonden materialen vast.
- herkent kwetsbare onderdelen (bijv. muurschilderingen, behang...) en signaleert deze aan de aannemer en de bevoegde diensten om beschermende maatregelen te treffen.
- maakt notities en schetsen van het geobserveerde (structuur van het gebouw, gebreken,...).
- situeert bouwsporen op plannen en doorsneden.
- maakt overzichtsfoto's en detailfoto's van het gebouw en van onderdelen ervan (interieur, exterieur en tuin), van bouwsporen, van kleurentrappen,...

Onderliggende kennis:

- zo ruim mogelijke kennis van bouwhistorisch onderzoek
- onderzoeksdeontologie
- conservatie- en restauratie-ethiek
- materiaaltechnische onderzoekstechnieken (puncties, proefrestauraties,...)
- laagopbouw van pleisterwerk en andere afwerkingssystemen
- registratie van de bestaande toestand, inventarisatietechnieken
- inzicht in schadebeelden²
- inzicht in constructies
- bouwgeschiedenis, bouwtypologieën, historische materialen en bouwtechnieken, architectuur- en interieurgeschiedenis
- vakterminologie (streekgebonden)
- fotografie en beeldverwerking
- driedimensionaal inzicht en schetsen

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- beslissingsvermogen
- betrouwbaarheid (integriteit)
- doorzettingsvermogen
- efficiëntie
- geduld
- handvaardigheid
- nauwkeurigheid
- oplettendheid
- zelfstandigheid

² Het is hierbij belangrijk erop te wijzen dat de bouwhistoricus de schadebeelden en gebreken kan signaleren wanneer hij deze opmerkt, maar dat de constructieve veiligheid en integriteit van het gebouw de verantwoordelijkheid blijft van de architect of interieurarchitect.

2.2. Interdisciplinair onderzoek coördineren

Omschrijving:

Afhankelijk van de onderzoeksvraag, het gebouw zelf en de achtergrond van de bouwhistoricus doet de bouwhistoricus beroep op experts in een bepaald vakgebied: bijvoorbeeld voor specifiek materiaaltechnisch onderzoek, het opmeten van gebouwen, het uittekenen van plannen,... . De bouwhistoricus coördineert deze bijkomende onderzoeken.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- doet beroep op experts bij het bereiken van de beroepsgrens (conservator-restaurateurs, ingenieurs, architecten...).
- bakent in overleg de opdracht van de expert af.
- levert de expert informatie voor de opdracht, indien voorhanden.
- treedt in dialoog met de expert over de vorderingen en/of het resultaat van de opdracht.
- geeft een bijkomende opdracht, indien nodig en mogelijk.

Onderliggende kennis:

- zo ruim mogelijke kennis van bouwhistorisch onderzoek
- basiskennis van verwante disciplines

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- assertiviteit
- betrouwbaarheid (integriteit)
- efficiëntie
- leergierigheid
- leiding
- mondelinge communicatie
- samenwerking
- schriftelijke communicatie
- zelfinzicht

2.3. Bronnen raadplegen

Omschrijving:

De bouwhistoricus raadpleegt verschillende bronnen om de bouw- en gebruiksgeschiedenis van het gebouw te achterhalen.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- zoekt een hoeveelheid informatie volgens de onderzoeksvraag en/of offerte.
- zoekt tekst, afbeeldingen en/of mondelinge informatie (literatuur, archivalia, materiële bronnen,...).
- noteert de referentie van de bronnen van de verzamelde informatie voor het rapport.
- bouwt verder op bestaande en eerder verzamelde informatie.
- controleert de betrouwbaarheid van bronnen uit een vooronderzoek, indien mogelijk en nodig.
- zoekt naar alternatieven wanneer een informatiebron geen/onvoldoende informatie oplevert.

Onderliggende kennis:

- informatiekanaal (bibliotheek, museum, rijksarchief, kadaster, provinciaal archief, stads- of gemeentearchief, kerkfabriek, heemkundige kring,...)
- topografie (stadsplattegronden en kaarten)
- interpretatie van verbouwings- en opmetingstekeningen
- archiefonderzoek
- literatuuronderzoek
- paleografie
- iconografie
- bouwgeschiedenis, bouwtypologieën, historische materialen en bouwtechnieken, architectuur- en interieurgeschiedenis
- historische heuristiek

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- assertiviteit
- doorzettingsvermogen
- efficiëntie
- mondelinge communicatie
- nauwkeurigheid
- probleemoplossingsgerichtheid
- analyse en synthese
- zelfstandigheid

2.4. Gegevens analyseren en interpreteren

Omschrijving:

De bouwhistoricus analyseert en interpreteert de beschikbare informatie ten aanzien van de onderzoeksvraag om verdere gegevens te verzamelen en/of conclusies te trekken.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- ordent informatie.
- vergelijkt materiaal van verschillende informatiebronnen met elkaar.
- legt verbanden tussen de verschillende soorten informatie.
- ontleedt de onderzoeksvraag in onderdelen.
- herformuleert de verzamelde informatie naar de onderzoeksvraag.
- maakt onderscheid tussen hoofd- en bijzaken in het licht van de onderzoeksvraag.
- brengt de verzamelde informatie samen tot een synthese.
- dringt door met de analyse tot de kern van de onderzoeksvraag.
- documenteert details.
- stelt vast waarover onvoldoende informatie beschikbaar is.
- controleert de analyse op onvolkomenheden.

Onderliggende kennis:

- bouwkundig erfgoed binnen de landschappelijke en stedenbouwkundige context (tuinen, parken, landerijen, waterhuishouding, straten, pleinen,...)
- restauratietechnieken
- bouwgeschiedenis, bouwtypologieën, historische materialen en bouwtechnieken, architectuur- en interieurgeschiedenis
- lezen en interpreteren van plannen
- kritische analyse van tekst en beeld

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- beslissingsvermogen
- creativiteit
- doorzettingsvermogen
- efficiëntie
- kritische ingesteldheid
- nauwkeurigheid
- objectiviteit
- probleemoplossingsgerichtheid
- analyse en synthese
- zelfstandigheid

2.5. Bouwhistorisch rapport opstellen

Omschrijving:

De bouwhistoricus stelt op basis van de verzamelde informatie en uitgevoerde analyse een bouwhistorisch rapport op om de bestaande toestand vast te leggen, als basis voor aanbevelingen over de restauratiewerkzaamheden en/of een verder onderzoek. De diepgang van het rapport wordt door de onderzoeksvraag bepaald.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- werkt het rapport uit in overeenstemming met de onderzoeksvraag.
- argumenteert de analyse met documenten, met inbegrip van de referentie (tekstfragmenten, plannen, prenten, kaartmateriaal, foto's en elementen uit het object zelf).
- geeft in de titel van het rapport het gebouw, het soort onderzoek en het adres weer.
- vermeldt de gehanteerde methode en de modaliteiten van het onderzoek.
- vermeldt negatieve onderzoeksresultaten.
- voegt een inhoudstafel toe, een plannenlijst en/of een overzicht van de geïnventariseerde bouwwerken en/of -structuren.
- voegt een wetenschappelijke bronnenlijst toe.
- situeert de bouwwerken en/of -structuren geografisch.
- neemt een beschrijving van de geïnventariseerde bouwwerken en -structuren op (uitzicht, schadebeeld, puncties,...)³.
- voegt grafische voorstellingen toe (plattegronden, doorsneden, gevelaanzichten,...).
- duidt de geïnventariseerde bouwwerken en/of -structuren aan op een plan.
- geeft een beschrijving van de bouw- en gebruiksgeschiedenis op basis van de uitgevoerde analyse.
- dateert de bouwfases in het bouwwerk en/of structuur.
- duidt de bouwfases aan op plannen.
- geeft een evaluatie van de bouwhistorische betekenis van het bouwwerk of de structuur op basis van de uitgevoerde analyse (ondermeer door vergelijking met andere voorbeelden).
- schets bij industrieel-archeologisch erfgoed het productieproces aan de hand van de nog bewaarde industrieel-archeologische relictten.

³ Ook hier dient erop gewezen dat de bouwhistoricus géén verantwoordelijkheid wordt toegeschreven voor het exhaustief in kaart brengen van schadebeelden en constructieve gebreken.

- duidt de waarden van bouwonderdelen aan op een plan.
- doet aanbevelingen voor het vrijwaren en optimaliseren van de erfgoedwaarden in het gebouw of de structuur.
- geeft een verantwoording van de specialistische onderzoeken.
- wijst op de beperkingen van het onderzoek en geeft advies voor verder onderzoek, indien nodig (tijdens uitvoering van werkzaamheden).

Onderliggende kennis:

- zo ruim mogelijke kennis van bouwhistorisch onderzoek
- bouwkundig erfgoed binnen de landschappelijke en stedenbouwkundige context (tuinen, parken, landerijen, waterhuishouding, straten, pleinen,...)
- restauratietechnieken
- onderzoeksdeontologie
- conservatie- en restauratie-ethiek
- bouwgeschiedenis, bouwtypologieën, historische materialen en bouwtechnieken, architectuur- en interieurgeschiedenis
- topografie
- paleografie
- iconografie
- historische heuristiek
- lezen en interpreteren van plannen
- driedimensionaal inzicht en schetsen
- noties van tekensoftware

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- beslissingsvermogen
- doorzettingsvermogen
- efficiëntie
- nauwkeurigheid
- objectiviteit
- schriftelijke communicatie
- verantwoordelijkheidszin

2.6. Schriftelijk communiceren

Omschrijving:

De bouwhistoricus zet op een gestructureerde wijze en in begrijpbare en grammaticaal correcte taal onderzoeksresultaten op schrift zodat de opdrachtgever en de andere betrokkenen ze begrijpen.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- maakt een schriftelijke synthese van een complexe situatie.
- voegt een conclusie en samenvatting toe.
- brengt structuur in de tekst met visuele en andere ondersteuning.
- verwerkt argumenten en redeneringen in overeenstemming met de onderzoeksvraag.
- brengt de boodschap over met beeldmateriaal (foto's, plannen, tekeningen...).

Onderliggende kennis:

- tekstverwerkingsprogramma

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- betrouwbaarheid (integriteit)
- objectiviteit
- overtuigingskracht
- schriftelijke communicatie

2.7. Overtuigen

Omschrijving:

De bouwhistoricus overtuigt de opdrachtgever, de restauratiearchitect, de erfgoedconsulent en/of anderen om de voorgestelde aanbevelingen bij restauratiewerkzaamheden te volgen. Het hangt echter af van de diepgang van de onderzoeksopdracht of er ruimte is voor een bespreking van het uitgebrachte advies.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- beklemtoont de waarde van het gebouw en inspireert de opdrachtgever en de betrokkenen tot respect voor de erfgoedwaarden.
- licht de aanbevelingen uit het bouwhistorisch rapport toe, al dan niet met behulp van beeldmateriaal (presentatieprogramma, presentatietekening, schets, plan).
- past de woordenschat aan de gesprekspartner aan.
- gaat na of de boodschap voor iedereen duidelijk is.
- luistert naar de boodschap van de andere(n).
- wendt weerstand en tegenargumenten aan in de eigen argumentatie.
- licht de gevolgen toe van bepaalde ingrepen voor de erfgoedwaarde van het gebouw.
- benadrukt de voordelen van het eigen voorstel.

Onderliggende kennis:

- communicatievaardigheden
- onderhandelings- en beïnvloedingsvaardigheden
- presentatietechnieken

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- assertiviteit
- betrouwbaarheid
- mondelinge communicatie
- objectiviteit
- overtuigingskracht
- samenwerking

2.8. Plannen en organiseren

Omschrijving:

De bouwhistoricus brengt structuur aan in tijd en ruimte en stelt prioriteiten zodat het onderzoek tijdig kan worden gestart en opgeleverd.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- aanvaardt opdrachten die tot de eigen mogelijkheden behoren.
- legt een werkvolgorde vast in functie van de prioriteiten, de benodigde acties, tijd en middelen.
- schat de benodigde tijd en in te schakelen expertise in om opdrachten af te werken.
- splitst grote opdrachten in deeltaken op.
- past de planning aan wijzigingen aan.
- archiveert de gemaakte rapporten en ander materiaal.

Onderliggende kennis:

- begroting (eigen onderzoek en onderzoek van experts)
- tijdbeheer
- wetgeving en gunningsprocedures

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- discipline
- efficiëntie
- ordelijkheid
- organisatievermogen
- verantwoordelijkheidszin

2.9. Eigen deskundigheid opbouwen

Omschrijving:

Om het werk goed te blijven uitvoeren moet de bouwhistoricus op de hoogte blijven van nieuwe ontwikkelingen en de competenties bijschaven, zowel via bijscholing als dagdagelijks op de werkvloer.

Indicatoren:

De bouwhistoricus

- volgt opleidingen/bijscholing.
- woont vakbeurzen en studiedagen bij.
- informeert zich over nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied.
- volgt vakliteratuur op en raadpleegt informatiebronnen zoals tijdschriften, internet e.a.
- wisselt kennis uit met collega's.
- past het geleerde toe in de praktijk.
- evalueert zichzelf en de kwaliteit van de geleverde diensten/producten.
- stuurt zichzelf en de kwaliteit van de geleverde diensten/producten bij.
- verspreidt de opgebouwde kennis via publicaties, lezingen,...

Onderliggende kennis:

- professioneel netwerk
- vormingsmogelijkheden

Onderliggende attitudes en sleutelvaardigheden:

- zelfinzicht
- leergierigheid
- samenwerking

3. Beginnende beroepsbeoefenaar

Het omschrijven van de beginnende beroepsbeoefenaar levert vaak belangrijke informatie op voor onderwijs- en opleidingsverstrekkers en andere gebruikersgroepen. Aan de beginnende beroepsbeoefenaar wordt daarom een apart hoofdstuk gewijd. Het profiel van een beginnend beroepsbeoefenaar geeft aan wat iemand moet kennen en kunnen na een initiële basisopleiding en zonder ervaring in dat beroep.

Van een beginnend bouwhistoricus wordt een notie van alle competenties verwacht die in dit document zijn beschreven. De mate waarin de competenties worden beheerst, nemen toe door ervaring. Integriteit, leergierigheid, durf en erkennen dat je er nog niet veel van weet, zijn belangrijke houdingen voor een beginner.

Om zich als zelfstandig bouwhistoricus te vestigen, moet de beginnende beroepsbeoefenaar daarenboven ook beschikken over 'ondernemerscompetenties'.

Het coördineren van het interdisciplinair onderzoek is ook een competentie die voor de beginner niet evident, nochtans noodzakelijk is.

Bijlage I – Gemiddeld takenpakket

De beroepscompetenties die beschreven staan in deel 2 werden afgeleid uit de definitie van het beroep en uit het gemiddeld takenpakket.

Hieronder wordt een gemiddeld takenpakket van een bouwhistoricus weergegeven, gebaseerd op het Besluit van de Vlaamse Regering van 14 december 2001 houdende vaststelling van het premiestelsel voor restauratiewerkzaamheden aan beschermde monumenten, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse regering van 20 september 2002 en 23 juni 2006.

De bouwhistoricus komt in samenwerking met andere specialisten (o.m. architect, conservator-restaurateur interieur) tot onderstaande resultaten:

- Een bouwhistorische nota, die op basis van geschreven en/of iconografische bronnen en van archeologische bevindingen of sporen die nog in het monument te vinden zijn, een helder inzicht geeft in de totstandkoming en ontwikkeling van het monument vanaf zijn ontstaan tot de huidige toestand. De nota is geïllustreerd met iconografisch materiaal en foto's die een duidelijk algemeen totaalbeeld geven van de bouwfysische toestand van het monument in zijn geheel, op het ogenblik van de aanvraag van de premie.
- Een inventaris en opmetingsplannen, die de bestaande toestand weergeven van de delen van het monument waarvoor een restauratiepremie wordt gevraagd. Ze omvatten een situerings- en oriëntatieplan, een plattegrond per bouwlaag, een beschrijving van gevels en bedakingen, langs- en dwarsdoorsneden en, voor zover nog een historisch interieur aanwezig is, details van de constructie van dit interieur. Ze vermelden het materiaalgebruik, de toegepaste technieken, mogelijke verzakkingen, barsten, scheuren of leemten en verwijzen naar de bijgevoegde foto's, de eventuele fotogrammetrische opmetingen waar het gaat om ingewikkelde profielen, siermotieven en beeldhouwwerk.
- Een inventaris van de interieurelementen die behouden en/of hergebruikt moeten worden, zoals deuren, vensters, luiken met hang- en sluitwerk, stucwerkversiering, schilderijen, tegels, zolderingen, trappen, schoorsteenmantels, vloeren, muurbekledingen en roerende voorwerpen als werktuigen, instrumenten, meubilair, luchters, beelden, schilderijen, spiegels, lambriseringen, parket en andere cultuurgoederen, inzonderheid de bijhorende uitrusting en decoratieve elementen die integrerend deel uitmaken van het monument.

Onder onderzoek worden de volgende werkzaamheden begrepen:

- Algemeen historisch-archivalisch bronnenonderzoek, inzonderheid:
 - Gerichte inventaris en studie van literatuur, topografische, iconografische, planmatige en oude fotografische documenten (zoals foto's, postkaarten, gravures).
 - Archiefonderzoek, in functie van of in relatie met het bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek.
 - Rapportering en reproductie van relevante teksten en weergave van afbeeldingen die voorzien zijn van een referentie.

- Bouwhistorisch, materiaaltechnisch en/of archeologisch onderzoek in situ, inzonderheid:
 - Bouwhistorische analyse van de algemene constructieve opvatting en het materiaalgebruik van het monument en alle bouwonderdelen (zoals gevels, daken, muren, funderingen, mortels, smeedijzer, buiten- en binnenschrijnwerk, houten onderdelen, stucwerken, glas, vloeren, wanden, balklagen, trappen, schouwen).
 - Systematische bouwhistorische opname en steekproefsgewijs onderzoek naar bouwsporen, materiaaltechnisch onderzoek met betrekking tot afwerklagen exterieur en interieur (zoals bepleistering, kaleilagen, stucwerk, picturale afwerklagen, muurschilderingen, historisch behang).
 - Dendrochronologisch onderzoek van kapconstructies.
 - Evaluatie van de authenticiteit van de onderdelen van het monument.
 - Een fotografische opname van het monument (exterieur en interieur) met als doel een volledig beeld te geven van het gebouw en zijn onderdelen. De foto's moeten op een opmetingsplan worden aangebracht.
 - Aanbrengen van vergelijkingsmateriaal. Situeren van de resultaten van het onderzoek ten opzichte van vergelijkingsmateriaal.
 - Een helder en operationeel eindverslag met praktische voorstellen voor de restauratieopties, inzonderheid:
 - Formuleren van conservatie- en restauratievoorstellen op basis van het onderzoek en rekening houdend met de resultaten van het algemeen historisch-archivalisch bronnenonderzoek voor zover deze beschikbaar zijn.
 - Formuleren van nog eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek naar aanwezig kunstbezit, zoals glas-in-loodramen, muurschilderingen en/of aanvullend archeologisch onderzoek en diepgaander materiaaltechnische analyses.
 - De begeleiding tijdens de uitvoering van de restauratiewerkzaamheden vanuit bouwhistorisch standpunt, inzonderheid:
 - Regelmatig bijwonen van de werfvergaderingen.
 - Adviseren vanuit de bevindingen van de bouwhistorische nota.
 - Rapporteren en evalueren van aangetroffen bouwsporen tijdens de restauratiewerkzaamheden.
 - Bijsturing van de nota van het bouwhistorisch onderzoek op basis van de eventuele vondsten.
- Omgevingsonderzoek, inzonderheid:
 - De historische tuinaanleg.
 - De historische stedenbouwkundige aanleg.
- Bouwtechnisch onderzoek van de stabiliteit van het monument, inzonderheid van zijn funderingen en van de bodem waarop het staat, met het oog op zijn instandhouding of het verzekeren van zijn draagkracht in geval van herbestemming of het intensifiëren van de bestaande bestemming.
- Een bestemming- of herbestemmingonderzoek.

Bijlage II – Welzijn op het werk

Een beroepscompetentieprofiel beschrijft de competenties van een beroepsbeoefenaar. Ook competenties met betrekking tot 'welzijn op het werk' kunnen erin aan bod komen. Wat is de rol van een beroepsbeoefenaar in het realiseren van 'Welzijn op het werk', meer bepaald, over welke competenties dient hij te beschikken met het oog op het bekomen van een veilige en gezonde werkplek?

Tot 2004 baseerden de onderzoekers van de SERV zich bij het beschrijven van competenties omtrent welzijn op het werk hoofdzakelijk op informatie van de sector en op informatie uit de interviews met beroepsbeoefenaars.

De competenties met betrekking tot veiligheid en gezondheid zijn echter vaak beroeps- en sectoroverschrijdend. Bovendien bestaat er op Europees niveau reeds een lange traditie van wetgevend en normatief werk met betrekking tot welzijn op het werk. Ook is door de sectoren zelf reeds heel wat werk verricht met betrekking tot het vergroten van de veiligheid en gezondheid van de arbeidsomgeving en meer in het bijzonder met betrekking tot het vergroten van het veiligheidsbewustzijn van werknemers.

De informatie uit deze verschillende bronnen hebben we, samen met de beroepsgerelateerde informatie over veiligheid en gezondheid op het werk waarover we uit eigen onderzoek reeds beschikken, verwerkt om de algemene competenties met betrekking tot welzijn op het werk, waarover elke beroepsbeoefenaar zou moeten beschikken ongeacht beroep of sector, te beschrijven.

Het streven naar meer systematiek en uniformiteit in de beroepscompetentieprofielen op het terrein van welzijn op het werk, heeft tot doel een betrouwbaar instrument aan te reiken waarop opleidingsverstrekkers zich kunnen baseren bij het ontwikkelen van programma's met betrekking tot veiligheid en gezondheid.

Voor de **algemene taken en competenties inzake welzijn op het werk** waarover elke **beroepsbeoefenaar** - ongeacht het uitgeoefende beroep en ongeacht de sector - **moet beschikken**, verwijzen wij u naar **de nota 'Welzijn op het werk' (SERV, 2004) die intersectoraal werd besproken en goedgekeurd**. U vindt deze nota op de website van de SERV.

[Online] <http://www.serv.be/uitgaven/651.pdf>

Lijst van organisaties en bedrijven die deel uit maakten van de stuurgroep 'BCP bouwhistoricus'

- FVIB, Federatie voor Vrije en Intellectuele Beroepen
- VIOE, Vlaams Instituut Onroerend Erfgoed

De heer CLOQUET Jean-Paul

Mevrouw BUYLE Marjan

Mevrouw MEGANCK Leen

De heer DEBONNE Vincent

Bronnen – Literatuurlijst

Interviews

- Mevrouw Petra Boekstal - bouwhistorica
- Mevrouw Caroline Vandegehuchte - bouwhistorica

Ontwikkelgroep

- De heer Frank Becuwe – bouwhistoricus
- De heer Vincent Debonne - VIOE
- Mevrouw Petra Maclot – bouwhistorica
- Mevrouw Leen Meganck - VIOE
- De heer Dirk Van Eenhoge – R.O. West-Vlaanderen
- Mevrouw Nathalie Vernimme – VIOE

Documenten

Besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad).

Besluit van de Vlaamse regering van 14 december 2001 houdende vaststelling van het premiestelsel voor restauratiewerkzaamheden aan beschermde monumenten (Belgisch Staatsblad).

COLO (2003). *Format beroepscompetentieprofiel. Handleiding voor het opstellen van beroepscompetentieprofielen*. Zoetermeer.

RdMz, Rgd, SBN & SHBO (2000). *Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek*. 's-Gravenhage.

SERV (2007). *Attitude- en sleutelvaardighedenlijst*. Brussel.

VIOE (2007). *Knelpuntennota*. Brussel.

Websites

<http://cobra.vdab.be>

<http://www.artesis.be/architectuurwetenschappen/monumenten-en-landschapszorg> (opleiding)

<http://www.asro.kuleuven.ac.be> (opleiding)

<http://www.bouwforum.nl>

<http://www.bouwhistorie.org>

<http://www.bouwhistorisch-onderzoek.be>

<http://www.carp.nl>

<http://cultureelerfgoed.nl>

<http://www.howest.be> (opleiding)

<http://www.hu.nl> (opleiding)

<http://www.minvrom.nl>

<http://www.onroenderfgoed.be>

<http://www.racm.nl>